

Ik heb een plan en dan?

Werkwijze kerkvernieuwing vanaf 2022

Wat is kerkvernieuwing?

Kerkvernieuwing is in de breedste zin van het woord elke vorm van vernieuwing die kan ontstaan binnen een bestaande kerk of het starten van een nieuwe 'kerk'plek. Bij kerkvernieuwing gaat het altijd om een nieuw initiatief met als doel om nieuwe mensen te bereiken. Binnen de PKA kennen we diverse vormen van kerkvernieuwing:

1. Stedelijke kerkvernieuwing/ Innovatieve projecten
2. Pioniersplekken
3. Binnen/vanuit de wijken
4. Zelfstandige kerkplekken; bijv missionaire wijkgemeentes (= uitstroomprofiel)

Welke vormen van Kerkvernieuwing zijn er inclusief criteria?

Binnen kerkvernieuwing hanteren we verschillende vormen.

Kerkvernieuwing begon een aantal jaar geleden met pioniersplekken. De pioniersreis is door de PKN uitgezet en bepaald en wordt door onze pioniersplekken gevolgd. Later werd duidelijk dat niet alle nieuwe vormen van kerkzijn passen in het pioniersformat, daarom zijn er nieuwe vormen bedacht.

We maken onderscheid tussen drie vormen van kerkvernieuwing. Elke vorm heeft zijn eigen aandachtspunten, financieringsmodellen en format. Om erachter te komen welk soort het beste past bij jouw idee/project kun je het stroomschema bekijken. Zie bijlage 1.

Voor alle drie onderstaande vormen van Kerkvernieuwing geldt:

- Het gaat om het bereiken van nieuwe doelgroepen die nog niet (in welke vorm dan ook) betrokken zijn bij de kerk. Nieuwe activiteiten voor al betrokken doelgroepen vallen niet onder kerkvernieuwing;
- Het afbouwen van de investeringsfinanciering moet onderdeel van het plan zijn;
- De inzet is dat de plek verduurzaamd kan worden;
- Als de kerkvernieuwing plaatsvindt op een plek waar weinig of geen kerkelijke presentie is, is dat een plus, we willen namelijk verspreid door de stad aanwezig zijn;
- Komende jaren wordt gezocht naar doelgroepen die de huidige kerkvernieuwingsprojecten nog niet bereiken – afhankelijk van de keuzes ook die in het nieuwe beleidskader worden gemaakt, de werkgroep kerkvernieuwing houdt bij wat er allemaal al is;
- Als het meer diaconale kerkvernieuwing betreft, moet er afstemming met de Protestantse Diaconie plaatsvinden.

1. Stedelijke kerkvernieuwing/ innovatieve projecten

Bijv. Holy Hub

- Slechts enkele projecten gezien de grote investering die het vraagt
- Gericht op verbindingen leggen door o.a. beleving/ events
- Opschalen van succesvolle initiatieven/opschaalbaar

- Sluit aan bij digitalisering
- Gericht op verduurzaming
- NIET: vanuit de wijken of geschikt voor pioniersformat

2. Pioniersplekken

Bijv. Kwekerij. Gist

- Gericht op het zoeken naar nieuwe vormen van kerk-zijn
- Voor nieuwe doelgroepen die de wijken nu niet bereiken
- Gericht op gemeenschapsvorming
- Belangrijke fase: luisteren naar de context, maar ook snel nadenken over verduurzaming
- Goedgekeurd door PKN landelijk team Pionieren en werkend volgens de fases van de pioniersreis: www.lerenpionieren.nl/voor-beginners/
- NIET: binnen een wijkkerk, WEL: vanuit een wijkkerk

Nadat pioniersplekken uit de maximale 6-jarige (2 keer 3 jaar) pioniersreis komen en richting zelfstandigheid gaan, kunnen zij binnen de PKA een wijkgemeente worden of missionaire wijkgemeente.

3. Binnen/vanuit de wijken

Bijv. Willem de Zwijger

- Gericht op nieuwe betrokkenheid van nieuwe mensen. Als dit niet het geval is, is het een project voor de wijkkerk, maar geen kerkvernieuwing;
- Gericht op kerk-zijn (rondom het Evangelie) in en vanuit de bestaande wijk;
- Kan linken aan (her)bestemming gebouw;
- De wijkgemeente neemt het initiatief;
- De visie moet gedragen worden door de kerkenraad
- NIET: geschikt voor pioniersformat, wel format van begeleiding per kwartaal

Hoe werkt het praktisch?

1. Er is visie (verlangen – pijn – urgentie) bij een kerkenraad, een potentiële pionier of pioniersteam, initiatiefnemer voor kerkvernieuwing. Of er is een gedachte of kerkvernieuwing in welke vorm dan ook relevant zou kunnen zijn.
2. Er kan zelf gestart worden met het ontwikkelen van een plan of er kan gelijk contact opgenomen worden met het Kerkelijk Bureau voor tips of begeleiding via pionieren@protestantsamsterdam.nl
3. Is er eerst een onderzoek bv. in de wijk nodig, dan kan daar een klein onderzoeksbudget (max 3000 euro) voor aangevraagd worden. Deze aanvraag wordt gedaan bij de werkgroep kerkvernieuwing.
4. De pionier/kerkenraad/initiatiefnemer schrijft een plan. Hiervoor zijn het [format pioniersplan](#) en [kerkvernieuwingsplan](#) beschikbaar. Wil je weten welk format het beste bij jouw plan past, kijk dan in het stroomdiagram in bijlage 1. Als een verbouwing of herinrichting van het gebouw onderdeel uitmaken van het plan, dan moet er contact gezocht worden met de gebouwencommissie.
5. Twee keer per jaar (maart – november) behandelt de werkgroep Kerkvernieuwing alle aanvragen. De deadlines voor het inleveren van het plan worden vermeld op de website en in Op de Hoogte. Daarvoor is er al wel contact met de begeleider kerkvernieuwing van het kerkelijk bureau ter voorbereiding op het indienen van het plan.
6. Vanuit de werkgroep kerkvernieuwing vindt er een terugkoppeling plaats. Dan wordt er een eventuele verbeterlag gemaakt (kost gemiddeld 1 maand).

7. Het plan wordt ingediend bij de Algemene Kerkenraad en College van Kerkrentmeesters. Die keuren definitieve versie goed (of af) (kost 1 a 2 maanden).
8. Bij pioniersplan volgt dan nog landelijke goedkeuring (kost 2 maanden)
9. Start uitvoering, begeleiding bij uitvoering, monitoring dmv evaluatiegesprekken (inclusief onderlinge afspraken hierover) en coaching vanuit team Kerkelijk Bureau

Hoe werkt het qua financiën?

Kerkvernieuwing in de wijkkerken:

De PKA heeft vanuit haar vermogen 6 miljoen gelabeld voor kerkvernieuwing. Dit gelabelde geld is onderdeel van het gezamenlijk vermogen van de PKA. Goedkeuring op een plan betekent dus praktisch dat er minder vermogen is en dus minder rendement op de beleggingen van dit vermogen (hiervoor rekenen we 3%). Vandaar dat de goedkeuring op een plan betekent dat het bedrag ten laste komt van het fictief eigen vermogen van de wijk. Dat ziet een wijk in haar jaarlijkse begroting terug. Voor elke wijk is vanuit het PKA-vermogen een deeltje toegewezen, het zogenaamde fictief eigen vermogen. Mede op basis daarvan ontvangt de wijk jaarlijks rendement dat als inkomsten in haar begroting wordt geschreven. Zodra de wijk wil investeren (bv. verbouwing) of wanneer zij aanspraak wil doen op het gelabelde geld Kerkvernieuwing gaat het benodigde bedrag in mindering op het fictief eigen vermogen.

Pioniersplekken:

Voor pioniersplekken is er ook vanuit de landelijk kerk en de Maatschappij van Welstand een bijdrage beschikbaar. Mits het plan ook landelijk wordt goedgekeurd uiteraard. Het gaat hierbij om 24.000 euro vanuit landelijk en 12.000 vanuit de Maatschappij van Welstand verdeeld over 3 jaar pionieren. Verlenging van nog eens 3 jaar is mogelijk als blijkt uit de evaluatie dat de doelen worden behaald, let op: wel met lagere en afbouwende bijdragen. Een positief advies van werkgroep Kerkvernieuwing en AK betekent dat er tijdelijk geïnvesteerd wordt. Er komt dus altijd een einde aan. Denken over verduurzaming vraagt dus direct aandacht. Want de inzet is dat de investering ervoor zorgt dat de vernieuwing doorgang kan vinden.

Een deel van het gealloceerde geld is beschikbaar voor pionieren, een deel ten behoeve van kerkvernieuwing rondom jeugd, een deel voor stedelijke kerkvernieuwing, een deel ten behoeve van de wijken. Dit bedrag is niet formeel verdeeld onder de verschillende categorieën. Aanvragen komen binnen bij de werkgroep Kerkvernieuwing.

Wie heeft welke rol rondom het thema Kerkvernieuwing?

Algemene Kerkenraad PKA

- Beleidsorgaan dat vijfjaarlijks inhoudelijk beleidskader ontwikkelt en vaststelt;
- Toetst op grote lijnen beleid;
- Neemt aanvullende beleidsbesluiten indien nodig;
- Is verantwoordelijk voor samenstelling AK-werkgroep Kerkvernieuwing;
- Voorzitter werkgroep Kerkvernieuwing zit in moderamen Algemene Kerkenraad

AK- werkgroep Kerkvernieuwing

De werkgroep Kerkvernieuwing is een afvaardiging van de AK en bestaat uit een aantal kerkleden en professionals van het KB. De AK is verantwoordelijk voor de samenstelling. De voorzitter is Henrike Klok. Deze werkgroep neemt besluiten over alle pioniersplannen en kerkvernieuwingsplannen vanuit de wijken. Ook geeft zij feedback en tips om het plan te verbeteren. Een nieuw plan gaat altijd langs deze werkgroep voordat het in de AK besproken wordt. De werkgroep vergaderd ong. 4 keer per jaar, waarvan 2 vergaderingen waarin

aanvragen besproken worden (maart en november). De praktijk wijst uit dat het maken van een plan wel een halfjaar kost, dus er kan worden toegewerkt naar de besluitdata.

- Toetst aanvragen op basis van criteria kerkvernieuwing;
- Geeft feedback en eventuele verbeterpunten op ingediende plannen;
- Keurt aanvragen tot maximaal 70.000 euro goed/af;
- Adviseert besturen;
- Koppelt belangrijke ontwikkelingen (bv. vanuit evaluaties) terug naar de AK;
- Houdt thema Kerkvernieuwing levendig door te inspireren en te spiegelen met o.a. jaarlijks inspiratiemoment voor hele PKA.

College van Kerkrentmeesters PKA

- Moet toestemming geven voor inzet vanuit gelabelde geld Kerkvernieuwing hoger dan 70.000 euro

Kerkelijk bureau team Kerkvernieuwing

- Werving en (mede) selectie pioniers (contact opleidingen, pr, assessments, incubatorstraject)
- Startbegeleiding alle kerkvernieuwing: intakegesprek met kartrekker, begeleiding bij het schrijven van een plan richting werkgroep, besluit communiceren
- Begeleiding en opvolging door middel van leergemeenschap Amsterdamse pioniers, monitoring plannen, doorverwijzen coaching
- Advies en begeleiding kan ook extern ingekocht worden (ZZP'ers)
- Verwerkt acties in jaarplan, voortgang wordt gedeeld met werkgroep
- Deel pioniers zijn in vaste dienst PKA dus moet opnieuw gekeken worden naar werkgever/werknemerschap
- Voor deel pioniers wordt uitvoerend werk gedaan (als payroll/facturen): ook nog opnieuw bekijken

Kernteam gekoppeld aan plek

Dit is een groep mensen die met de pioniersplek meedenkt. Deze stuurgroep wordt door de pionier en in overleg met de werkgroep kerkvernieuwing samengesteld (Hebron, Ziel vd Ziel, Zinnig Noord, WeWorship hebben kernteam)

Taken: meeleven, meebidden, meedoen, betrokkenheid, hun netwerk inzetten– je staat er niet alleen voor in de wijk/in je project!

Is dit plan een initiatief vanuit een wijkkerk?

Ja

Nee

Bereikt dit plan nieuwe mensen/ nieuwe doelgroepen?

Is het gericht op gemeenschapsvorming?

Ja

Nee

Ja

Nee

Dit valt onder Kerkvernieuwing in de wijken
Ga aan de slag met het format kerkvernieuwing in de wijken

Dit klinkt als een plan voor binnen de wijk, maar is geen kerkvernieuwing

Bereikt dit plan nieuwe mensen/doelgroepen?

Is het gericht op beleving/events/aansluitend bij digitalisering/ opschaalbaar?

Ja

Nee

Ja

Nee

Dit kan wellicht een pioniersplek worden
Ga aan de slag met het format pioniersplan

Dit zou een plan voor stedelijke kerkvernieuwing kunnen zijn. Neem contact op via pionieren@protestantsamsterdam.nl

Het lijkt erop dat dit niet bij kerkvernieuwing hoort

Het lijkt erop dat dit niet bij kerkvernieuwing hoort

Twijfel je? Neem contact op met het kerkelijk bureau via pionieren@protestantsamsterdam.nl

Ik heb een plan, en dan?

Kerkvernieuwing binnen de PKA

Wat is kerkvernieuwing?

Kerkvernieuwing is in de breedste zin van het woord elke vorm van vernieuwing die kan ontstaan binnen een bestaande kerk of het starten van een nieuwe 'kerk'plek. Bij kerkvernieuwing gaat het altijd om een nieuw initiatief met als doel om nieuwe mensen te bereiken.

Binnen de PKA kennen we diverse vormen van kerkvernieuwing:

Algemene criteria

- Bereiken van nieuwe doelgroepen. Nieuwe activiteiten voor al betrokken doelgroepen vallen hier niet onder;
- Afbouw van de investeringsfinanciering moet onderdeel van het plan zijn;
- De inzet is dat de plek verduurzaamd kan worden;

Toevoegingen

- Als de kerkvernieuwing plaatsvindt op een plek waar weinig of geen kerkelijke presentie is of tweedeling in de stad tegengaat, is dat een plus, we willen namelijk verspreid door de stad aanwezig zijn;
- Komende jaren wordt gezocht naar doelgroepen die de huidige kerkvernieuwingsprojecten nog niet bereiken – afhankelijk van de keuzes ook die in het nieuwe beleidskader worden gemaakt, de werkgroep kerkvernieuwing houdt bij wat er allemaal al is;
- Als het meer diaconale kerkvernieuwing betreft, moet er afstemming met de Protestantse Diaconie plaatsvinden

1. Innovatieve projecten/stedelijke kerkvernieuwing

bv. Holy Hub

- Gericht op beleving / events
- Echt innovatief
- Opschalen van succesvolle initiatieven/opschaalbaar
- Sluit aan bij digitalisering
- Verduurzaming
- NIET; vernieuwing in de wijken of projecten geschikt voor pioniersformat

2. Pioniersplekken

bv. Kwekerij

- Zoeken naar nieuwe vormen van kerk-zijn
- Voor nieuwe doelgroepen die de wijken niet bereiken
- Gericht op gemeenschapsvorming
- Goedgekeurd door PKN Pionieren en werkend volgens de fases van de pioniersreis: www.lerenpionieren.nl/voor-beginners/
- NIET: binnen een wijkkerk WEL: vanuit een wijkkerk

3. Binnen/vanuit de wijken

bv. Willem de Zwijger

- Nieuw bereik
- Nieuwe betrokkenheid
- Rondom het evangelie
- Kan linken aan (her)bestemming gebouw
- Positionering in de buurt
- Niet opzichzelf gericht
- Wijkgemeente neemt het initiatief
- NIET; projecten geschikt voor pioniersformat
- NIET: alleen een verbouwing

4. Zelfstandige plekken binnen PKA die geen wijk zijn

bv. Hebron

- Kan uitstroom-mogelijkheid zijn vanuit pionieren
- Kan missionaire wijkgemeente worden of andere vorm van kerkzijn.
- Voegt toe op bestaand aanbod van kerk-zijn in de regio

Ga goed van start;

- Startbegeleiding aan te vragen bij het Kerkelijk Bureau (die kan ook externen/partners daarbij inzetten)
- Niet alleen starten, zoek een team
- Zoek verbinding met wijk, partners – lees de context
- Maak een goed plan ism kerkelijk bureau - formats zijn beschikbaar.

Route langs de besturen

Je schrijft een plan

- Neem contact op het Kerkelijk bureau, voor tips en advies
- Je maakt gebruik van het juiste format voor het plan
- Als er een verbouwing nodig is geeft de gebouwencommissie advies

Duur; 6 maanden tot 1 jaar

Plan naar werkgroep kerkvernieuwing

(Vergadert in maart en november)

- Toetst aanvragen op basis van criteria
- Helpt bij het aanscherpen van het plan,

Ervaring leert dat er na bespreking in de werkgroep nog wat aanpassing aan het plan gedaan moeten worden voor het naar de besturen gaat.

- Geeft advies richting de besturen
- Maakt besluiten tot 70.000 euro

Langs de besturen

DB: gaat jou plan over het gebouw dan is het advies van het DB het belangrijkste
MAK: geeft advies aan AK en opmerking over aanpassingen in het plan
CKR: Definitief besluit rondom financiën
AK: geeft het eindbesluit

Na goedkeuring
& evt. aanpassingen

Na goedkeuring

Na goedkeuring

Bij pioniersplan;

Ook naar landelijk voor goedkeuring en ondertekening samenwerkingsovereenkomst voor 3 jaar.

Na goedkeuring

Start uitvoering plan

Begeleiding, monitoring en coaching vanuit het Kerkelijk Bureau

Is er geld beschikbaar?

Ja. Er is een aantal jaar geleden vanuit het vermogen 6 miljoen apart gezet voor kerkvernieuwing.

Kerkvernieuwing in de wijken:

Let op: dit komt ten laste van het eigen vermogen van de wijk. Het aangevraagde bedrag gaat af van het fictoief eigen vermogen van de wijk. Vandaar ook het bekijken van de aanvraag met de rendementsgedachte in het voorhoofd (3% - want investering zorgt ervoor dat er minder vermogen is waarmee belegd kan worden)

Pioniersplekken:

Als je een pioniersplek wil starten is een vaste bijdrage van 6.000 euro per jaar beschikbaar vanuit de PKA. Daarnaast is er vanuit landelijk en Maatschappij van Welstand ook een bijdrage beschikbaar. Mits het plan wordt goedgekeurd uiteraard.

Het gaat hierbij om 24.000 vanuit landelijk en 12.000 vanuit Maatschappij van Welstand, verdeeld over 3 jaar pionieren. Bij succes is nog 3 jaar mogelijk (de bijdrage bouwt wel af).

Werkgroep kerkvernieuwing;

De werkgroep Kerkvernieuwing is een afvaardiging van de AK en bestaat uit een aantal kerkleden en professionals van het KB. De voorzitter is Henrike Klok. De werkgroep neemt besluiten over alle pioniersplannen en kerkvernieuwingplannen vanuit de wijken. Ook geeft zij feedback en tips om het plan te verbeteren. Een nieuw plan gaat altijd langs deze werkgroep voordat het in de AK besproken wordt. Ook houdt zij het thema kerkvernieuwing levendig door een jaarlijks inspiratiemoment. De werkgroep vergadert ong. 4 keer per jaar.

Pionierbegeleider; Dit is Kim van Willegen

Zij begeleidt de pioniers en innovatieve plekken. Alle plannen die worden ingediend bij de werkgroep kerkvernieuwing zijn eerst langs Kim gegaan.

Heb je vragen of wil je ervaringen van anderen horen?

Dan kun je altijd een mail sturen of een appje naar Kim van Willegen
Zij helpt je graag wegwijs en op weg. Je hoeft het dus niet alleen te doen!
pionieren@protestantsamsterdam.nl // 06 30927387